

УДК 342.922

ОСОБЛИВІ ОЗНАКИ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ В ПРАВООХОРОННІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ

Комірчий Павло Олексійович,
кандидат юридичних наук, доцент,
докторант кафедри публічного
управління та адміністрування
(Національна академія внутрішніх
справ, м. Київ, Україна)

Стаття присвячена поглибленню наукових знань про ознаки публічної служби в правоохоронній сфері на основі аналізу особливих ознак відповідної публічної служби України. На основі правової сутності публічної служби в правоохоронній сфері як особливого правового феномену автор доходить думки, що ця служба в Україні переслідує особливу правоохоронну мету, виконує специфічні функції в правоохоронних органах та в межах особливого режиму й умовах перебігу службових відносин. Зазначено, що окремі посадові особи правоохоронних органів володіють нормотворчими повноваженнями, реалізуючи які, вони розробляють та приймають нормативно-правові акти, які уточнюють положення чинного законодавства нашої держави у правоохоронній сфері. Наголошено, що діяльність публічних службовців у правоохоронній сфері досить часто пов'язана із численними ризиками для їх життя та здоров'я, які намагається мінімізувати держава шляхом надання цим службовцям комплексу адміністративно-правових та інших публічних повноважень, права застосувати фізичну силу, забезпечення спеціальними засобами оборони та захисту тощо. Зроблені висновки, що публічна служба характеризується основними інституційними ознаками, зокрема: має безпосереднє відношення до правоохоронних органів, адже здійснюється лише в органах, котрі уповноважуються на здійснення правоохоронної діяльності; переслідує особливу комплексну правоохоронну мету; здійснює переважно правозастосовну діяльність; виконує специфічні функції, безпосередньо виконувати які можуть лише відповідні публічні службовці; здійснює свою діяльність в межах особливого режиму та в умовах перебігу службових відносин; має власну нормативно-правову базу; є складною ієрархічною організаційною підсистемою держави; має власну систему спеціальних звань і зовнішньої атрибутики; складається з державних службовців, для яких передбачені підвищені вимоги як під час прийому, так і під час проходження служби.

Ключові слова: ознаки, правоохоронна функція держави, публічна служба в правоохоронній сфері, публічна служба, публічний службовець, функції держави.

**SPECIAL FEATURES OF PUBLIC SERVICE
IN THE LAW-ENFORCEMENT SPHERE OF UKRAINE**

Komirchyi Pavlo Oleksiiovych,
Candidate of Juridical Sciences,
Associate Professor,
Doctoral Student at Department
of Public Management
and Administration
(National Academy of Internal Affairs
of Ukraine, Kyiv, Ukraine)

The article is devoted to the deepening of scientific knowledge about the signs of public service in the law-enforcement sphere on the basis of analysis of specific features of the relevant public service of Ukraine. Based on the legal nature of the public service in the law-enforcement sphere as a special legal phenomenon, the author proceeds to believe that this service in Ukraine pursues a special law-enforcement purpose, performs specific functions in law enforcement bodies and within the special regime and conditions of the course of service relations. It is noted that certain officials of law-enforcement bodies have normative powers, implementing, which they develop, and adopt normative legal acts that specify the provisions of the current legislation of our state in the law-enforcement sphere. It is stressed that the activity of public servants in the law-enforcement sphere is often associated with numerous risks to their lives and health, which seeks to minimize the state by providing them with a set of administrative and other public powers, the right to use physical force, provision with special means defense and protection, etc. It is concluded that the public service is characterized by the main institutional features, in particular: it is directly related to law-enforcement bodies, since it is carried out only in the bodies authorized to carry out law-enforcement activity; has a special comprehensive law enforcement purpose; carries out predominantly law enforcement activities; performs specific functions that can only be performed by the relevant public servants; carries out its activities within the framework of a special regime and in the course of official relations; has its own legal and regulatory framework; is a complex hierarchical organizational subsystem of the state; has its own system of special ranks and external attributes; consists of civil servants, who are subject to increased requirements, both at admission and during the passage of the service.

Key words: features, law-enforcement function of the state, public servant, public service in the law-enforcement area, public service.

Постановка проблеми. Сьогочасне формування української державності проходить при зростаючому значенні публічної служби, покликаної забезпечувати реалізацію всіх функцій держави. З огляду на це публічна служба стає все більш важливим інститутом адміністративного права (оскільки діє в апараті всіх гілок влади та на всіх її рівнях), а публічні службовці – основними його суб'єктами. При цьому окреслена соціально-правова значимість публічної служби зумовлюється метою її створення та функціонування, завданнями та функціями, які вона реалізує. Між тим, слід мати на увазі, що публічна служба існувала та існує як в демократичних, так і в авторитарних, тоталітарних державах. Навіть більше, вчені зауважують, що навіть в демократичній державі правовий режим може мати і негативний бік, стаючи причиною глобальних соціальних проблем. Цей парадокс виникає у разі частого порушення встановленого правопорядку. Також слід мати на увазі, що «правовий порядок міг

діяти й на території таборів смерті або при здійсненні геноциду» [1, с. 19]. Тобто навіть тоді, коли мета, завдання та функції публічної служби здаються прогресивними, цивілізованими, спрямованими на досягнення загального добробуту, цей «добробут» та методи, способи і засоби його досягнення можуть пов'язуватись із найбільш жахливими порушеннями прав людини і громадянина.

Окрему надважливу проблему для будь-якої демократичної держави складає питання юридичної відповідності виконання публічною службою завдань, а також методів, способів і засобів їх реалізації тим, які є для них властивими. Неврахування цієї відповідності може призвести до того, що в практичній дійсності матиме місце не лише дублювання функцій, а іноді – зловживання та узурпація влади. Все це може нівелювати панування права у державі, призвести до розбалансування системи публічних органів влади та/або до встановлення автократії. Саме тому досить важливим в окресленому питанні є врахування комплексу ознак публічної служби, а особливо публічної служби у правоохоронній сфері, зважаючи на значимість правоохорони для індивіда, суспільства і держави загалом. Вказане дозволить більш конкретно розуміти, коли публічна служба в інших сферах буде неправомірно поширювати свій вплив на правоохоронну сферу, виконуючи ті чи інші завдання, що виконуються у цій сфері.

Аналіз наукової літератури та невирішені питання. Ознаки публічної служби у правоохоронній сфері вже досліджувались такими українськими та зарубіжними вченими-адміністративістами, як І.М. Білодід, Р.Г. Ботвінов, В.Г. Гриценко, В.І. Гойман, Ю.О. Загуменна, В.В. Лазарєв, Д.Л. Лемеш, О.М. Музичук, Р.В. Нагорних, А.В. Носач, П.В. Онопенко, В.М. Панов, С.М. Серьогін, М.В. Сіцінська, та іншими вченими. Водночас, не применшуючи наукових висновків з приводу сутності та структури цих ознак, вже сформульованих вченими, зазначимо, що сьогочасна реформа правоохоронної системи, реформа адміністративного права, переосмислення теорії адміністративного права потребують систематизації ознак публічної служби у правоохоронній сфері та уточнення окремих з цих ознак.

Зазначене зумовлює мету цієї статті, що полягає у виокремленні та систематизації особливих ознак публічної служби в правоохоронній сфері нашої держави. Ця мета буде досягатись шляхом критичного аналізу законодавства України про публічну службу, про правоохоронні органи, актуальної наукової літератури, а також у результаті виконання наступних завдань: 1) з'ясувати сутнісний зміст публічної служби у правоохоронній сфері України; 2) виокремити та систематизувати особливі ознаки цієї публічної служби; 3) розкрити особливості виокремлених ознак розглядуваної публічної служби.

Виклад основного матеріалу. Публічна служба у правоохоронній сфері нашої держави є адміністративно-правовим інститутом підгалузі публічної служби, що в практичній дійсності об'єктивується в особливій та безперервній, неупередженій професійній діяльності громадян України, котрі володіють належним рівнем службової правосуб'єктності, на посадах в правоохоронних органах України з приводу реалізації в інтересах держави і суспільства посадових завдань щодо належного підтримання функціонування цих державних органів та виконання функцій цих органів на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Зважаючи на окреслену сутність публічної служби у правоохоронній сфері, а також наукові підходи українських та зарубіжних вчених щодо сутнісного змісту ознак публічної служби та правоохоронної служби, погляди вчених на структуру цих ознак, можемо дійти думки, що розглядуваній публічній службі властиві певні особливі ознаки. Ця група ознак складається з ознак, котрі зумовлені обставинами здійснення

професіональної служби у правоохоронних органах та відповідною реалізацією функцій цих органів. Таким чином, до вказаних ознак слід віднести наступні:

1) Публічна служба у правоохоронній сфері має безпосереднє відношення до правоохоронних органів – здійснюється в органах, що уповноважуються законом для здійснення правоохоронної діяльності. Зокрема, Р.В. Нагорних зазначає, що правоохоронними ознаками характеризується служба в органах, що віднесені до правоохоронних [2, с. 16]. Вказане є очевидним з огляду на те, що саме публічна служба у вказаній сфері забезпечує функціонування відповідних державних органів, що є однією з її найбільш значущих особливих рис. З цього приводу український вчений Р.Г. Ботвінов зазначає, що «накладення на правоохоронну діяльність принципів державної служби визначає її специфіку як особливої організації правоохоронної діяльності держави. Це означає, що ця діяльність за змістом є правоохоронною, а за способом її організації і здійснення – службою, тобто службовою діяльністю професіоналів, яких наймає держава для виконання завдань правоохорони» [3, с. 47];

2) Публічна служба у правоохоронній сфері переслідує особливу комплексну (безпосередню та похідну) правоохоронну мету. Слід звернути увагу на те, що зазначена риса публічної служби вказує на соціально-правове значення цієї служби та, відповідно, відображає характерну рису правоохоронної функції держави, її мету, що позначається на меті відповідної служби. Вчені зазначають, що основною метою публічної служби у правоохоронній сфері в умовах реалізації демократичної парадигми розвитку держави та суспільства є фундаментальні положення конституційного акту, що стосуються «пріоритету прав і свобод особистості над інтересами суспільства та держави». Водночас, як зазначає Р.В. Нагорних, «пріоритетність інтересів особистості над інтересами держави та суспільства дозволяє зробити важливий висновок про те, що в сучасних умовах розвитку держави весь її механізм, і в тому числі правоохоронна система, повинні бути орієнтовані на максимально повне задоволення інтересів особистості» [4, с. 7]. Однак, на нашу думку, з вказаною позицією Р.В. Нагорного не можна погодитись повною мірою, зважаючи на те, що окреслений підхід не дозволяє повноцінно осмислити мету публічної служби у правоохоронній сфері.

Слід зауважити, що мета публічної служби у правоохоронній сфері є більш глибою, аніж та, на яку вказує Р.В. Нагорних, зважаючи на особливості правоохоронної функції та діяльності, систему їх ознак. Вказане, серед іншого, пояснюється ознаками, в яких фіксується сутність правоохоронного органу, головним чином: а) правоохоронний орган виникає в контексті поділу державної влади; б) частина державного механізму відокремлюється з метою правової охорони суспільних відносин, прав і законних інтересів особистості від свавілля; в) цей орган здійснює правоохоронну діяльність – особливий вид державної діяльності; г) правоохоронна діяльність пов'язана із застосуванням державного примусу в межах відповідних повноважень; ґ) правоохоронний орган підпорядкований цілям і завданням державної правоохоронної політики; д) правоохоронний орган є незалежним в рамках компетенції, встановленої законом; е) правоохоронні органи внутрішньо диференціюються на органи, які характеризуються особливими способами, сферами діяльності, а також власним кадровим складом [5, с. 3-16]. Тобто публічна служба у правоохоронній сфері забезпечує функціонування правоохоронного органу та нормальну життєздатність держави та суспільства, членів цього суспільства, тобто здійснює комплексний пріоритетний напрям державної політики, що власне є метою її діяльності.

Таким чином, аналізуючи мету публічної служби у правоохоронній сфері України, необхідно вести мову про комплексну правоохоронну мету цієї служби, що складається з:

а) безпосередньої мети публічної служби у правоохоронній сфері. У загальному сенсі мета державної служби, як зазначає С.М. Серьогін, є «упорядкуванням та підвищенням ефективності процесів формування й реалізації державної влади і державного управління за умови поєднання відповідальності за виконання повноважень за посадою та соціально-економічних гарантій державної служби» [6, с. 61]. Водночас українська вчена-адміністративіст Ю.О. Загуменна справедливо наголошує, що належна реалізація правоохоронних функцій є основою для подальшої розбудови України як суверенної, незалежної, демократичної, соціальної та правової держави [7, с. 4]. Таким чином, безпосередня мета досліджуваної публічної служби виявляється у належному підтриманні та забезпеченні функціонування правоохоронного органу у відповідних умовах практичної дійсності;

б) похідної мети публічної служби у правоохоронній сфері. Зауважимо, що спільна діяльність (або життєдіяльність) людей як спосіб збереження та відтворення соціального на всіх щаблях розвитку людської цивілізації завжди була пов'язана з впорядкованими соціальними відносинами. «Конкретні (фактичні) суспільні відносини – це завжди впорядковані соціальні відносини між людьми. Немає цієї впорядкованості, отже, немає й самих суспільних відносин, немає організованого людського суспільства як надорганічної реальності, виокремленої з природного, органічного світу» [8, с. 219]. Якщо на ранніх етапах існування суспільства відповідними регуляторами суспільних відносин були різні звичаї (зокрема, звичаєве право), релігійні правила поведінки, заборони тощо, то надалі цим регулятором стали правові норми. Таким чином, правові норми з самого початку були важливою юридичною гарантією встановленого порядку у суспільстві, який повинен був підтримуватись повноважним і впливовим органом, що забезпечував би повну життєздатність норм, в яких закріплювались ті чи інші норми поведінки членів суспільства. Ця діяльність, відповідно, є правоохоронною, а органом – правоохоронний орган, що проявляє себе у практичній дійсності завдяки діяльності публічних службовців цих державних органів. При цьому діяльність означеного виду публічної служби зводиться не лише до підтримання функціонування відповідного державного органу, а й виявляється також у здійсненні функцій цього органу.

Звернемо увагу на те, що український науковець Ю.М. Коломієць констатує, що «правоохоронна функція держави забезпечує виживання, або збереження, суспільства як цілісності, а також, існування та благополуччя особистості в ньому (що закономірно, адже держава, охороняючи законні права та інтереси особистості, одночасно охороняє свої інтереси, інтереси усього суспільства)» [9, с. 108]. Це, на думку вченого, зумовлено тим, що вказана функція «передбачає гарантований захист прав і свобод громадян через встановлення ефективного правового порядку, забезпечення законності, захист суверенітету, територіальної цілісності, національної безпеки і державного кордону» [10, с. 102-103, 105]. Отже, публічна служба у правоохоронній сфері забезпечує нормальну життєздатність держави та суспільства, членів цього суспільства, особистості, підтримує у відведених межах міжнародний правопорядок шляхом виконання тих чи інших посадових функцій, котрі впливають з функцій відповідного державного органу;

3) Публічна служба у правоохоронній сфері є переважно правозастосовною діяльністю. Осмислення сутнісної природи вказаної публічної служби у вузькому контексті, а саме як правоохоронної служби, дає підстави стверджувати, що вона в практичній дійсності об'єктивується у виконавчій діяльності. На цю ж обставину також звертає увагу, зокрема, Р.Г. Ботвінов, наголошуючи на тому, що публічна правоохоронна служба не може здійснюватися в таких формах правоохоронної діяльності держави,

як правотворчість чи правосуддя. Отже, «виконавча природа цього виду правоохоронної діяльності зумовлює її ознаки, характерні для виконавчої влади» [3, с. 47]. Проте вважаємо вказану позицію дещо спірною, адже публічна служба в правоохоронній сфері здійснює правозастосовну діяльність як основну свою діяльність, не обмежуючись нею. Не викликає сумнівів той факт, що окремі посадові особи правоохоронних органів володіють нормотворчими повноваженнями, реалізуючи які, вони розробляють та приймають (затверджують) нормативно-правові акти, які уточнюють положення чинного законодавства нашої держави у правоохоронній сфері;

4) Публічна служба у правоохоронній сфері виконує специфічні функції, виконувати які можуть лише відповідні публічні службовці. Розглядаючи функції публічної служби у правоохоронній сфері у загальному контексті, а також приймаючи до уваги мету існування та функціонування цієї служби, можемо дійти висновку, що ця служба у функціональному значенні безпосередньо пов'язана із охороною правового порядку. Зокрема, аналізуючи цю ознаку публічної служби в правоохоронній сфері, вчені зазначають, що функціональне середовище державної служби в правоохоронній сфері є вкрай різноманітним та охоплює широке коло суспільних відносин, врегульованих правом й охоронюваних державою, головним чином, суспільні відносини, пов'язані з: а) дотриманням і захистом невід'ємних й невідчужуваних основних прав і свобод людини та громадянина, закріплених у конституційному акті; б) забезпеченням нормального існування суспільства в цілому та його інститутів (тобто із забезпеченням громадського порядку і громадської безпеки); в) забезпеченням безпеки держави, її суверенітету та територіальної цілісності тощо. На думку вчених, «у сукупності всі три групи суспільних відносин можуть бути приведені в стан врегулювання й об'єднані загальним поняттям «правопорядок», яке є максимально широким і характеризує загальний об'єкт правового захисту, а також функціональне середовище державної служби загалом і в правоохоронній сфері зокрема» [4, с. 6];

5) Публічна служба в правоохоронній сфері здійснюється в межах особливого режиму та умов перебігу службових відносин. Хоча для публічних службовців у правоохоронній сфері також застосовним є принцип гідної праці («це передусім безпечна праця, яка не повинна шкодити здоров'ю працівника, а його життя під час роботи має бути захищеним» [11, с. 77]), слід мати на увазі, що сутнісний характер діяльності цих службовців об'єктивно унеможлиблює повну та достатню реалізацію цього принципу на відповідні службові відносини. Вказане пояснюється тим, що діяльність відповідних публічних службовців є багатоаспектною та, серед іншого, «передбачає блокування соціальних відхилень, дотримання режимів і загальнообов'язкових правил поведінки в соціумі, локалізацію соціальної напруги або правових конфліктів» [12, с. 156]. Тому цілком очевидно, що діяльність публічних службовців у правоохоронній сфері досить часто пов'язана із численними ризиками для їх життя та здоров'я (не лише фізіологічного, але й психологічного), які намагається мінімізувати держава шляхом надання цим службовцям комплексу адміністративно-правових та інших публічних повноважень, права застосувати фізичну силу, забезпечення спеціальними засобами оборони та захисту (зокрема, зброєю) тощо;

6) Публічна служба у правоохоронній сфері має власну нормативно-правову базу, положеннями якої врегульовується організація та проходження служби, адміністративно-правове та соціально-правове становище службовців;

7) Публічна служба в правоохоронній сфері є організаційною підсистемою держави, яка має внутрішню структуру, а також сувору ієрархічну побудову складових її елементів;

8) Публічна служба у правоохоронній сфері має власну систему спеціальних звань і зовнішньої атрибутики. Це означає, що публічні службовці у правоохоронній сфері мають власний формений одяг, службові знаки тощо;

9) Публічна служба у правоохоронній сфері передбачає підвищені вимоги до службовців як під час прийому, так і під час проходження служби, а також більш суворі порівняно з публічними службами у інших сферах дисциплінарні вимоги до виконання службових обов'язків та відповідальність за порушення цих обов'язків.

Висновки. На цей час публічна служба у правоохоронній сфері України характеризується загальними (типовими для всієї публічної служби) та особливими (характерними лише для публічної служби відповідної сфери) ознаками. При цьому до основних інституційних ознак як особливих рис зазначеної публічної служби слід відносити, зокрема, те, що ця служба: 1) має безпосереднє відношення до правоохоронних органів, адже здійснюється лише в органах, котрі уповноважуються на здійснення правоохоронної діяльності; 2) переслідує особливу комплексну (безпосередню та похідну) правоохоронну мету; 3) здійснює переважно правозастосовну діяльність; 4) виконує специфічні функції, безпосередньо виконувати які можуть лише відповідні публічні службовці; 5) здійснює свою діяльність в межах особливого режиму та в умовах перебігу службових відносин; 6) має власну нормативно-правову базу; 7) є складною ієрархічною організаційною підсистемою держави; 8) має власну систему спеціальних звань і зовнішньої атрибутики; 9) складається з державних службовців, для яких передбачені підвищені вимоги як під час прийому, так і під час проходження служби. Отже, виокремлення та систематизація інституційних ознак розглядуваної публічної служби дає підстави для наступного висновку: найбільш повно публічна служба у правоохоронній сфері відображається винятково у діяльності державних службовців, що перебувають на службі в правоохоронних органах України. Саме тому подальші дослідження проблематики публічної служби у правоохоронній сфері повинні орієнтуватись на особливості функціонування правоохоронних органів та їх службовців, хоча й поняття «публічна служба» також охоплює в якості свого виду органи місцевого самоврядування.

Список використаних джерел:

1. Працко Г.С., Чеботарев Д.А. Правовой порядок и права человека. *Правовая система и современное государство: проблемы, тенденции и перспективы развития* : сб. ст. Междунар. науч.-практ. конф. (г. Пенза, 10 нояб. 2018 г.). Пенза : Изд-во МЦНС. 2018. С. 19-21.
2. Нагорных Р.В. О формировании административно-правового института государственной правоохранительной службы. *Человек: преступление и наказание*. 2009. № 2 (65). С. 14-18.
3. Ботвінов Р.Г. Здійснення правоохоронної діяльності органами державної влади: сутність та ознаки. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2016. № 4 (31). С. 44-50.
4. Нагорных Р.В. Системообразующие признаки государственной службы в правоохранительной сфере. *Вестник института: преступление, наказание, исправление*. 2018. № 1 (41). С. 4-12.
5. Гойман В.И., Лазарев В.В. Правоохранительные органы в Советском правовом государстве. Понятие, система, направления совершенствования. *Теоретические и организационно-правовые проблемы применения наказания* : сб. науч. трудов. Уфа : Изд-во Уфим. юрид. ин-т МВД РФ, 1990. С. 3-16.
6. Серьогін С.М. Мета, завдання та функції державної служби. *Аспекти публічного управління*. 2013. № 1. С. 58-65.
7. Загуменна Ю.О. *Реалізація правоохоронної функції держави органами внутрішніх справ України* : дис. ... канд. юрид. Наук : 12.00.07. Харків, 2011. 225 с.

8. Аврутин Ю.Е. Правоохранительная система: субстанциональная характеристика. *Избранные труды. О государстве и государственной власти, законности и правопорядке, публичном управлении и административном праве* / вступит. ст. Ю.Н. Старилова. Санкт-Петербург : Изд-во «Юридический центр», 2017. С. 217-257.

9. Волоско В.В. Функції правоохоронних органів у демократичній державі. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія Юридична*. 2008. № 2. С. 101-110.

10. Коломієць Ю.М. Реалізація правоохоронної функції держави як пріоритетний напрямок діяльності Президента України. *Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми* : тези доп. кругл. столу (м. Харків, 27 жовт. 2017 р.). Харків : Вид-во Харків. нац. ун-ту внутр. справ, 2017. С. 102-105.

11. Спасенко Ю.О. Аналіз стану безпеки праці в Україні за методологією МОП. *Економіка АПК*. 2014. № 5. С. 77-84.

12. Волошина Ю.В. *Національний суверенітет: праворозуміння та практика забезпечення*: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2015. 201 с.

УДК 342.9

ПЕРЕПОНИ ІНСТИТУЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ МЕДІАЦІЇ В УКРАЇНІ: ЗЛОВЖИВАННЯ ПРАВАМИ В ПРОЦЕСІ МЕДІАЦІЇ

Корінний Сергій Олександрович,
здобувач кафедри адміністративного,
фінансового та інформаційного права
(ДВНЗ «Ужгородський національний
університет», м. Ужгород, Україна)

У статті висвітлено наукові підходи до категорії «зловживання правом». Автор звертає увагу на можливість використання даної категорії в адміністративному процесі України. Висвітлюються окремі аспекти зловживання правом під час застосування інституту медіації в адміністративному процесі України. Зазначено, що правові явища існують об'єктивно, незалежно від наших знань про них і від позиції законодавця, що використовує конкретний термін для позначення певного явища. Як і будь-яке явище об'єктивного світу, зловживання правом є суб'єктивно-об'єктивною категорією, тому що будь-яка діяльність, зокрема і зловживання правом, – це єдність об'єктивної й суб'єктивної сторони. Переваги імплементації інституту врегулювання спору за участю судді у вітчизняне процесуальне законодавство складно не оцінити. Звичайно, в руках несумлінного та недобросовісного відповідача це може стати ще одним способом зловживання своїми процесуальними правами з метою затягування розгляду справи та винесення рішення у справі по суті або ж банально – для зміни судді у спорі. Обґрунтовано, що ефективність і успішність широкомасштабної інтеграції медіації в роботу судів вимагає системного комплексного підходу. В тому числі і розробки заходів щодо протидії зловживанням сторін, які можуть виникнути в зв'язку з проведенням процедури медіації після початку судового розгляду (недобросовісна поведінка, затягування процедури медіації та судового процесу, ухилення від участі в медіації без явного повідомлення про припинення процедури та ін.).

Ключові слова: адміністративний спір, альтернативні методи, досудове врегулювання спорів, медіатор, медіація, перспективи впровадження, право на справедливий суд, правовідносини, примирення, принцип.